

SCHÖNER ALFRÉD

והחוט המשלש לא במהרה ינתק

„A SZÉTSZAKITHATATLAN HÁRMAS KÖTELEK” (KOHELET, 4.12), AVAGY PROF. DR. SCHWEITZER JÓZSEF A PEDAGÓGUS, A SZÓNOK, A TUDÓS KÖSZÖNTÉSE

A PEDAGÓGUS

1962-öt írtunk, s az akkori Budapesti Izraelita Hitközség zsidó gimnáziumának elsős tanulóiként ámulattal figyeltük a korszak kiváló rabbijának, dr. Geyer Artúrnak vallástan óráit. Egyik előadása elmaradt, és osztályfőnökünk a szomszédos épület, a Rabbiképző II. emeletének központi tantermébe irányított. Szavait idézem: „*Hallgassátok meg Schweitzer József főrabbit, aki nektek is megtaníthatja megérteni a zsidó történelmet, összefüggésében keresni és megtalálni a világot.*”

Öt évtizede történt mindez. Későbbi tanítványaként az azt követő évtizedekben értettem meg igazán, hogy miért adta Schweitzer József 1947. június 9-én megtartott rabbiavatásán elhangzott beszédének azt a lírai címet: *Szolgák lettünk ma...*

Tanította és magyarázta, hogy mi az istenhit lényege. A szolgálat lényege: „...új eget feszíteni az ember feje fölé. Visszaadni a zsidó embernek az Istent, aki elveszett sokak számára. Nem az Isten, nem is az ember, de a roppant idők hibájából. Megbékíteni, kibékíteni vergődő lelkeket. Megmutatni nekik az Isten ihlette lelkekből sarjadó gyümölcsöket, zsidó írást, zsidó szellemet.” (*Szolgák lettünk ma...*, in: az Országos Rabbiképző Intézet Hallgatóinak Ünnepi Kiadványa. II. Avatás ünnepe, Bp., 1947. p. 12)

A SZÓNOK

A 80-as évek közepétől magyar rabbik újból látogathattak (utazhattak) Izraelbe. Addig tilos volt számunkra. Magyarországon egykoron meggyalázott, sérült tóratekercseket helyeztünk el Jeruzsálemben, az Olajfák hegyének barlangjaiban, ahol ma is alusszák a *genizák* örök álmát. Izrael állam vezetőivel találkozhattunk, konferenciákon vehettünk részt, és sok helyen ismét felcsendült a tanítás magyar neológ rabbik ajkáról.

Ereci tartózkodásaink egyik csúcsa volt a jeruzsálemi Nagy Zsinagógában, a legszentebb város legrepresentatívabb templomában a közös ima, és a *schweitzeri* szombat délelőtti prédikáció. Felemelő és megismételhetetlen történelmi pillanat. Magyar neológ rabbi a jeruzsálemi központi zsinagóga szószékén!

Az elhangzott homília mintegy fertály órája alatt a bibliai retorika magas iskolájának, a hagyományhű, a klasszikus és a modern interpretációs irodalom összekapcsolódásának lehet részese a hívő lélek. A tórai textus és az örök etikai elveket megfogalmazó rabbinikus beszéd harmóniájának lehetett tanúja a mintegy 1400 hallgató. Gyönyörű, klasszikus bibliai nyelven elmondott *drásája* lenyűgözte a közösséget.

והכהנים והעם העומדים בעזרה (בבלי-מסכת יומה פרק ו')

Nagyünnepi istentiszteletünk egyik legmegrendítőbb részét, az *ávodát*, a főpap megjelenését reprodukálta a *schweitzeri* jelenlét ott a jeruzsálemi nagytemplomban.

A sok-sok évtized zsinagógai beszéde, prédikációinak sorozata, *dvár torá*-k és előadások summája harmónikusan ötvöződött.

Kikristályosodott a *szöudá háslisit*-ek állandó aktualitást is hordozó mondanivalója, az örök isteni, és a változásában is embei igazságok újrafogalmazása, aktualizálása a 20. században. Mindez a *schweitzeri* homília-vonal lényege.

A szószéken elhangzott, s az írásban megfogalmazott beszédei, prédikációi, hitéleti cikkei a nagy elődök Perls Ármin, Löw Immanuel, a nagyapa Hoffer Ármin, avagy Kiss Arnold, Hevesi Simon retorikai teljesítményének méltó folytatása.

A TUDÓS

A 90-es évek közepén a JTS díszdoktorává avatják Jeruzsálemben. Megadatott nekem hogy ott álltam az ünneplők sorában. Egykori pályatársai Jólesz Károlytól Jehiél Cvi Moskovitzig, Révészről Meir Weiss-ig, mind-mind ott tisztelegtek a „modern konzervatív” mozgalom, a *World Council of Synagogue* zsinagógájában, Jeruzsálemben. A szeretet és az elismerés szavával köszöntötték a rabbit, a pedagógust, a tudóst. Megérdemelten.

Sok évtizedes, szerteágazó tudományos munkásságából ad ízelítőt kötete, az *"Uram, nyisd meg ajkamat"* - válogatott tanulmányok és esszék (2007) című gyűjtemény. Ebben

1. Szentírás és teológia,
2. Magyar zsidó történelem – Soá,
3. Művelődés és irodalomtörténet

proporcionálással, több mint 25 alapvető értékű, tudományos tanulmányát közli. Méltó örököse és szellemi utóda a Bloch Mózes, Bacher Vilmos, Blau Lajos, Guttman Mihály, Lövinger Sámuel, Róth Ernő és a géniusz, Scheiber Sándor vezette Rabbiképző tudományosságának, melynek végzettjei, az onnan kikerülő tudósok a *Wissenschaft des Judentums* eszmeiségét és filozófiáját felvállalva, részesei és formálói az elmúlt több mint 13 évtized zsidó szellemiségének.

Történeti monográfiái a keresztény felekezetekkel folytatott párbeszéd elméleti megfogalmazása, a neológ háláchá aktualitásai, a genocídium után feltett kérdésekre adott tudományos igénnyel szavakba öntött válaszai, alapvető szellemi értékek, melyek nélkül a spiritualitás tovább adása szinte lehetetlen.

1948. május 23-án Pécsen elhangzott *Beteljesült álmok* című beszédében mondta Scheiber Sándor a legkedvesebb tanítvány, Schweitzer J. beiktatásán:

*„Kiváló képességeiddel szolgálj gyülekezeted, az összzsidóságot, az emberiséget, az építőmunkát, és a békét – mit pap, mint kutató, mint ember.
Légy a megtizedelt nyájnak hűséges pásztora, történelmi idők felelősségteljes vezetője.
Erre kérnek az élők és az elköltözöttek.”*

(in: Scheiber Sándor könyve, Válogatott beszédek, szerk: Kőbányai János, Budapest, 1994, pp181-185.)

Elismerésre méltó pontossággal értékel, öt évtizeddel később Schmelzer Hermann Imre főrabbi, St. Gallen-i kollégánk is. Honi zsidóságunk összességének érzéseit, szeretetét és értékelését fogalmazza meg.

Idézem:

„Schweitzer József a jelenkori magyar zsidóság emblematikus alakja. Erre képesítette papi, rabbinikus tevékenysége, tudományos szerkesztői és irodalmi munkássága, széleskörű közéleti szereplései szóban és írásban egyaránt.” (Schmelzer Hermann Imre, *Kettős küldetés*, in: „Uram, nyisd meg az ajkamat”, Válogatott tanulmányok és esszék, szerk: Schweitzer József, Budapest, 2007, pp9-12.)

מורי ורבי נר התורה בארצנו, רבי יהודה היקר

Légy továbbra is rabbi, kutató - tudós és példakép!

Vezesd a nyáját, mert bölcs szavad útmutatás számunkra!

Övezzen Doktori Tanácsunk megbecsülése. A doctor honoris causa cím adományozása is megkoronázza eddigi életművedet.

Dániel könyvét idézem, befejezésül:

וְהַמְשִׁכִּים יִזְהָרוּ כִּזְהַר הַרְקִיעַ וּמִצְדֵּיקֵי הַרְבִּים כְּכֹכְבִּים לְעוֹלָם וָעֶד
דניאל יב3

„ A tehetségek pedig sugároznak, mint a mennybolt fényessége, és akik sokak igazságát hirdetik, mint a csillagok, örökkön – örökké.”